

QUADERNS DE L'ICPS

**Les eleccions al Parlament de Catalunya del 27S
Polarització en clau identitària i divisió de l'electorat**

Lucía Medina

Institut de Ciències Polítiques i Socials
Universitat Autònoma de Barcelona

Institut de Ciències Polítiques i Socials
Adscrit a la Universitat Autònoma de Barcelona

11

Desembre 2015

L'Institut de Ciències Polítiques i Socials (ICPS) és un consorci creat l'any 1988 per la Diputació de Barcelona i la Universitat Autònoma de Barcelona, institució aquesta última a la qual hi és adscrit a efectes acadèmics.

Quaderns de l'ICPS són breus monografies que analitzen diversos aspectes de les actituds i el comportament polític de la ciutadania i que tenen com a un dels seus objectius principals la divulgació científica dels fenòmens polítics entre un públic ampli, no especialitzat, però interessat a tenir-ne un millor coneixement.

Aquesta és una publicació trimestral en format *on-line*, dirigida i realitzada pel grup de recerca en Comportament Polític i Electoral del propi Institut, en col·laboració amb altres investigadors externs.

Aquest treball no pot ésser reproduït sense el permís de l'autora.

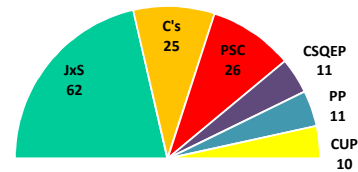
Publicació: Institut de Ciències Polítiques i Socials (ICPS)
Mallorca, 244, pral. 08008 Barcelona (Espanya)
<http://www.icps.cat>
© Lucía Medina
ISSN: 2014-9980
DL: B.2828-2013

Les eleccions al Parlament de Catalunya del 27S de 2015 foren excepcionals tant pel seu plantejament inicial, com pels moviments polítics que es van desplegar abans de la seva celebració, les expectatives generades, els seus resultats i la situació política a la qual varen conduir. En primer lloc, perquè pocs dies després de la consulta del 9N de 2014, i a dos anys vista d'acabar la legislatura, el president Mas ja va anunciar que convocaria uns nous comicis al Parlament que haurien de tenir aquest cop, però, un caràcter plebiscitari a favor o en contra de la independència. En segon lloc, perquè les eleccions van significar una variació substancial en l'oferta política que hi va concórrer. Concretament la ruptura de la federació de CiU i la presentació en solitari d'UDC a les eleccions, però sobretot la creació de la coalició netament independentista de *Junts pel Sí* (JxSí), formada principalment a partir de l'acord entre CDC i ERC, i amb el suport d'entitats civils independentistes, com ara l'Assemblea Nacional de Catalunya (ANC) i Òmnium Cultural.

I en tercer lloc, els resultats de les eleccions van significar, més enllà de lectures interessades, una polarització important del sistema de partits català al voltant de la qüestió de l'encaix (o no) de Catalunya en Espanya. Amb una participació de més del 77 per cent, el 47,8 per cent dels vots vàlids es va adreçar cap a opcions clarament independentistes, mentre que un 50,6 per cent va donar suport o bé a formacions contràries a aquesta possibilitat, o bé a partidàries del dret a decidir. Aquesta divisió de l'electorat suposà un augment sense precedents de la polarització del sistema en la mesura que les distàncies que separen a electors i partits amb postures antagòniques respec-

te de la qüestió nacional varen augmentar fins a cotes abans mai no vistes (veure gràfic 1), tot repercutint en la possibilitat d'arribar a la consecució de majories àmplies de govern i a la viabilitat d'un projecte polític compartit.

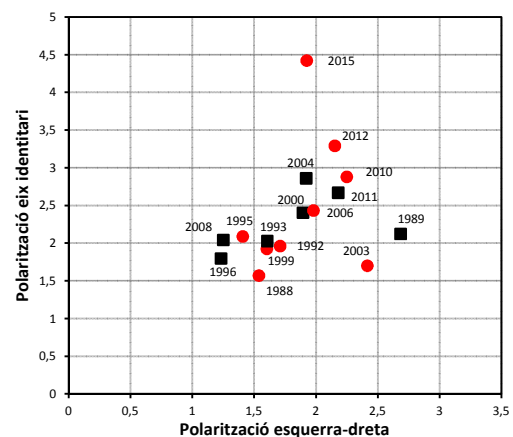
Figura 1. Resultats de les eleccions al Parlament de Catalunya del 27S

Candidatures	Nombre de vots	% sobre vot vàlid
JxSí	1.628.714	39,6
C's	736.364	17,9
PSC	523.283	12,7
CSQEP	367.613	8,9
PP	349.193	8,5
CUP	337.794	8,2
Unió.cat	102.870	2,5
Altres	46.095	1,1

Font: Generalitat de Catalunya

Gràfic 1. La polarització del sistema de partits català (1988-2015)

Els cercles vermells representen la polarització del sistema de partits català resultant de les eleccions al Parlament de Catalunya.

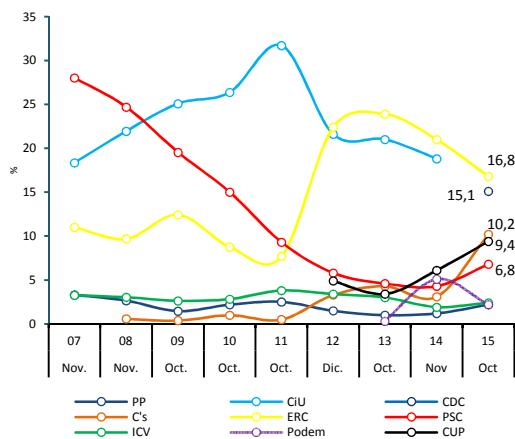
Els quadres negres indiquen la polarització del sistema de partits català resultant de les eleccions al Congrés dels Diputats.

Vegeu l'apèndix metodològic per conèixer com s'ha calculat la polarització del sistema corresponent a cada elecció.

Font: elaboració pròpia a partir dels Sondeigs d'Opinió Catalunya de l'ICPS

De fet, la nova complexitat polaritzada del terreny de joc actual s'aprecia també quan s'examina quina ha estat l'evolució de la percepció ciutadana respecte de quins són els partits que millor defensen els interessos dels catalans (veure gràfic 2).

Gràfic 2. Evolució percepció partit que millor defensa interessos dels catalans (2007-2015)

Font: Sondeig Opinió Catalunya 2007-2015, ICPS

Aquesta percepció ha tendit a contemplar l'antiga CiU i després ERC com les forces que millor podien representar aquests interessos, al mateix temps que la consideració del PSC com a garant dels catalans no ha deixat de caure abruptament com a mínim fins a finals de 2014. Però el més interessant i el que contribueix a la polarització política del moment és l'aparició de nous actors que competeixen amb els existents per fer-se amb aquest crèdit de millors valedors: la CUP, però especialment C's. Que un partit amb plantejaments tan allunyats del nacionalisme català sigui percebut per un sector gens menyspreable de l'electorat com a un partit susceptible de protegir els interessos dels catalans com a col·lectiu significa realment que alguna cosa s'està movent.

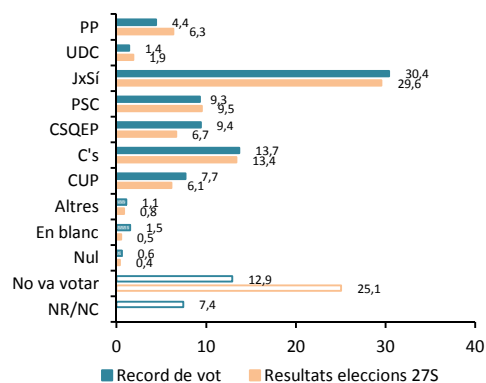
Els moviments del vot en les eleccions al Parlament del 27S

L'excepcionalitat de les eleccions del 27S afegeix més d'interès al coneixement dels fluxos de vot que van tenir-hi lloc respecte de les eleccions autonòmiques anteriors de 2012. De quines forces polítiques provenen les pèrdues i els guanys que van experimentar els partits que van concórrer a les eleccions al Parlament de 2015?

El Sondeig d'Opinió Catalunya que l'Institut de Ciències Polítiques i Socials va dur a terme durant el mes d'octubre de 2015 i que va començar quatre dies després de la celebració de les eleccions permet precisament abordar aquesta qüestió en la mesura que les persones entrevistades van ser interpel·lades pel seu record de vot no només en els comicis del 27S, sinó també pel que van votar a les eleccions de 2012.¹

Tal i com s'aprecia en el gràfic 3, el record de vot a les eleccions del 27S coincideix força bé amb els resultats oficials, tot

Gràfic 3. Record de vot declarat i resultats de les eleccions catalanes del 27S

Font: Sondeig Opinió Catalunya 2015, ICPS i Departament de Governació i Relacions Institucionals

¹ Els resultats del Sondeig de 2015 i d'anys anteriors es troben disponibles a la web <http://www.icps.cat/>

redundant en la fiabilitat de l'enquesta. D'altra banda, la infrarrepresentació del suport al PP respon a la tendència dels seus votants a amagar el sentit del seu vot, mentre que la sobrerepresentació de la CUP respon a la valoració positiva dels resultats que obtingueren, elements tots ells que propiciaren dinàmiques d'efecte moda o d'arrossegament (*bandwagon effect*)². A més, i com sol passar en les enquestes, hi ha més persones que declaren que van votar de les que realment ho van fer, el que evidencia la tendència a ocultar la no participació, socialment mal vista.

Quins van ser, doncs, els principals fluxos de vot que es van produir a les eleccions al Parlament de Catalunya de 2015 en relació amb les que es van celebrar abans? Quins són els partits que van retenir més suports d'una convocatòria a l'altra? D'on reben vots els partits? Cap a on els perden?

La taula 1, que pren com a referència l'actuació dels electors l'any 2012, mostra com es van comportar el 2015. És a dir, mostra la taxa de fidelitat dels votants de cada partit (caselles ombrejades en blau) i a on s'adrecen els vots que perden. En canvi, la taula 2, que pren com a punt de partida el comportament de l'electorat el 2015, ensenya com va votar el 2012. En altres paraules, mostra la composició del vot de cada partit, donant a conèixer l'origen dels suports que guanyen i la proporció que representen.

C's va ser el partit que experimentà l'augment de vots més important entre una elecció i l'altra (prop de 460.000 sufragis més i un creixement del 266%).

² Més complicat resulta d'interpretar la sobrerepresentació del vot a CSQEP.

L'examen de les taules 1 i 2 revela que aquests bon resultats provenen, d'una banda, d'una taxa de fidelitat de vot elevada (77%), és a dir, va perdre pocs vots entre ambdues convocatòries, i de l'altra, de la seva capacitat d'atreure el suport d'antics votants del PSC (20%) i del PP (13%), però també d'antics abstencionistes (15%).

En canvi, el vot de la CUP —segona força política quant a augment de vots amb més de 210.000 sufragis i un creixement del 265%— va dependre més de la fidelitat dels seus votants (86%), mentre que els seus guanys van ser comparativament més limitats, proveint sobretot d'ERC (36%) i d'ICV-EUiA (14%).

D'altra banda, i malgrat la seva estratègia electoral d'aglutinament del vot de les forces d'esquerra, CSQEP va aconseguir un creixement molt modest en les eleccions del 27S (una mica més de 5.000 vots en comparació amb el registre d'ICV-EUiA de 2012). I l'observació de les taules 1 i 2 mostra que la coalició es va veure sacsejada per fluxos de vot intensos. Primer perquè la seva taxa de fidelitat de vot fou força modesta (57%), tot indicant pèrdues que finalment s'adreçaren principalment a la CUP (16%) i a JxSí (14%). I segon, perquè l'oferta de CSQEP fou prou atractiva per recollir el favor de votants anteriorment socialistes i de persones que es van abstenir el 2012 (un 15% en ambdós casos).

CDC i ERC, en coalició electoral i sota les sigles de JxSí, van conservar al voltant de tres quartes parts del seu vot anterior, però els guanys que van rebre d'una elecció a l'altra no van servir per fer créixer el seu cabdal conjunt de suports, ja que a la situació de manca de noves entrades de vot es van afegir les

fuites en 2015 de part de l'ERC de 2012, sobretot en favor de la CUP (17%), i les fuites de la CiU també de llavors en benefici d'Unió (7%) i l'abstenció (7%).

Les expectatives sobre els resultats que el PSC podia obtenir en les elec-

cions del 27S eren més aviat negatives, d'aquí que el propi partit valorés com un èxit haver mantingut les seves cotes de vot malgrat la pèrdua d'una mica més de 4.500 sufragis respecte de la convocatòria de 2012. Aquests resultats, en el fons no tan favorables, van

Taula 1. Taxa de fidelitat i pèrdua de vots

Record de vot eleccions al Parlament 2012														
	PP	CiU	ERC	PSC	ICV/EUiA	C's	CUP	Altres	En blanc	Nul	No va votar	Nous votants	NR/NC	
Record de vot eleccions al Parlament 2015	PP	66,2			0,7		8,8				3,4	1,9		
	UDC		6,7	0,8	0,7	2,0			8,3				2,4	
	JxSí		75,6	76,4	8,7	14,3	5,9	41,7	8,3	33,3	8,7	17,3	19,0	
	PSC		2,4		46,7	8,2			8,3		3,9	1,9	8,3	
	CSQEP	1,3	1,2	2,4	6,7	57,1	2,9	4,8	8,3	8,3	4,8	1,9	9,5	
	C's	22,1	4,9		17,3	2,0	76,5			25,0		9,7	7,7	32,1
	CUP		1,8	17,1	1,3	16,3		85,7	8,3			1,4	3,8	1,2
	Altres		0,6						25,0	8,3		1,0	1,9	1,2
	En blanc	1,3								16,7		0,5		1,2
	Nul										66,7		1,9	1,2
	No va votar	9,1	6,7	3,3	18,0		5,9	9,5	16,7	16,7		66,7	61,5	23,8
	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Nombre de casos	77	164	123	150	49	34	21	12	12	3	207	52	84

Percentatges de columna. Les dades han estat ponderades a fi d'ajustar el record de vot de les eleccions al Parlament de 2015 a les xifres reals de vot obtingudes per cada opció política.

Així, i a mode d'exemple, la taula es pot llegir de la següent manera: el 66,2 per cent dels electors que van votar el PP en 2012 també van fer-ho en 2015 (taxa de fidelitat), mentre que un 1,3 per cent va canviar el seu vot cap a CSQEP, 22,1 envers C's, 1,3 va votar en blanc i 9,1 es va abstenir.

Font: Sondeig Opinió Catalunya 2015, ICPS

Taula 2. Procedència dels guanys

Record de vot eleccions al Parlament 2015												
	PP	UDC	JxSí	PSC	CSQEP	C's	CUP	Altres	En blanc	Nul	No va votar	
Record de vot eleccions al Parlament 2012	PP	81,0				1,5	12,9			20,0	2,8	
	CiU		64,7	42,8	4,2	3,0	6,1	5,1	11,1		4,5	
	ERC		5,9	32,4		4,5		35,6			1,6	
	PSC	1,6	5,9	4,5	73,7	14,9	19,7	3,4			10,9	
	ICV/EUiA		5,9	2,4	4,2	41,8	0,8	13,6				
	C's	4,8		0,7		1,5	19,7				0,8	
	CUP					1,5		30,5			0,8	
	Altres			1,7		1,5		1,7	33,3			0,8
	En blanc		5,9	0,3	1,1	1,5	2,3		11,1	40,0		0,8
	Nul			0,3							50,0	
	No va votar	11,1		6,2	8,4	14,9	15,2	5,1	22,2	20,0		55,9
	Nous votants	1,6		3,1	1,1	1,5	3,0	3,4	11,1		25,0	13,0
	NR/NC		11,8	5,5	7,4	11,9	20,5	1,7	11,1	20,0	25,0	8,1
	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Nombre de casos	63	17	290	95	67	132	59	9	5	4	247	

Percentatges de columna. Les dades han estat ponderades a fi d'ajustar el record de vot de les eleccions al Parlament de 2015 a les xifres reals de vot obtingudes per cada opció política.

Així i a mode d'exemple, la taula es pot llegir de la següent manera: el 81 per cent dels vots que el PP va rebre en 2015 provenen d'electors que també van votar-lo en 2012, mentre que la xifra restant prové de votants del PSC (1,6%), de C's (4,8%), d'antics abstencionistes (11,1%), i de persones que encara no hi eren al cens (1,6%).

Font: Sondeig Opinió Catalunya 2015, ICPS

respondre a una de les taxes de fidelitat més baixes (47%), exceptuant la d'UDC, i a l'espargiment de part del seu vot entre l'abstenció (18%), C's (17%), JxSí (9%) i CSQEP (7%).

Finalment, el PP, que va perdre prop de 124.000 paperetes en les eleccions del 27S, va comptar amb una taxa de fidelitat no gaire elevada (66%), tot perdent suports bàsicament en benefici de C's (22%). Però potser el més significatiu és que els populars catalans no van ser capaços de compensar les pèrdues amb altres vots, llevat d'aconseguir treure cert profit de l'augment generalitzat de la participació: un 11 per cent dels seus vots en 2015 va provenir d'abstencionistes en 2012.

En resum, els moviments de vot descrits permeten subratllar l'existència d'una volatilitat intrablocs en l'àmbit identitari per la qual els suports es mourien principalment entre forces amb una posició afí respecte de l'independentisme, essent els canvis més significatius els que protagonitzen socialistes i populars envers C's i els votants d'ERC cap a la CUP. En canvi, CSQEP representa un cas a part en la mesura que els moviments que l'afecten tenen a veure amb la seva postura intermèdia en la qüestió independentista: així, la seva capacitat de retenció de vot es manifesta sobretot entre els que consideren l'oposició esquerra-dreta com la seva motivació principal de vot, mentre que les pèrdues i els guanys que experimenten provenen més aviat dels que declaren la visió del que hauria de ser la relació d'Espanya amb Catalunya com l'element de decisió més important. Aquesta distinció provoca finalment que els ecosocialistes, ara en conjunció amb Podem i altres forces, perdin vots cap a JxSí i la CUP però que també en rebien del PSC.

Sexe, edat, nivell d'estudis, classe social i altres elements associats al sentit del vot

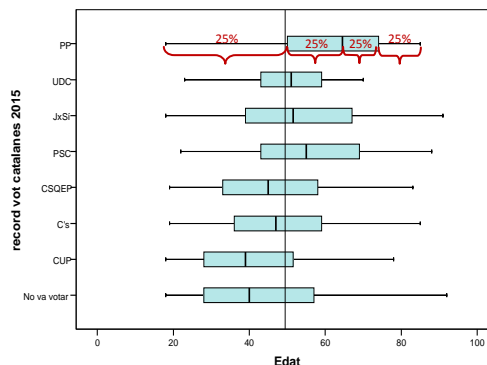
Però quines són les característiques dels individus associades a les preferències electorals que finalment expressaren el 27S? És a dir, quins són els trets sociodemogràfics que millor descriuen a cada grup d'electors i quins, lluny d'actuar d'una manera determinista, van poder predisposar-los a donar el seu suport a unes opcions polítiques per sobre d'altres? Els gràfics i taules que venen a continuació volen contribuir a aclarir aquesta qüestió.

Així, i començant per l'edat, s'aprecia que el PP compta amb un dels electorats més envellits amb una mitjana de 63 anys, seguit després pel PSC (56 anys), JxSí (52) i Unió (50). En canvi la resta de formacions disposa de votants més joves, des de la mitjana d'edat de 48 de C's, fins a la de 41 de la CUP, passant pels 46 de CSQEP o els 44 dels abstencionistes. Aquestes mitjanes i la forma com les edats es distribueixen dins de cada grup d'electors (veure gràfic 4) exemplifiquen força bé un dels canvis polítics més destacats del moment: l'emergència de noves formacions polítiques que sobretot connecten amb un electorat més jove, sent-ne la CUP el cas més paradigmàtic. No obstant això, es continua detectant un abstencionisme més gran entre els joves, sobre els que prevalen altres interessos diferents de la política, d'aquí la seva tradicional major inhibició en les urnes.

Les diferències quant al tipus de públic que van atreure els partits també s'estenen al sexe. Per exemple, els homes van votar més a CSQEP i la CUP que les dones, mentre que aquestes van confiar més en el PSC que els homes (veure taula 3). Les diferències no

són gaire grans, però són prou significatives a nivell estadístic com per ser tingudes en compte, i responen en bona part a una doble casuística. Primer, perquè entre les persones que van votar CSQEP o la CUP destaquen aquelles molt interessades en la política (el 26 i 22%, respectivament). I segon, perquè els homes també són els que presenten nivells més elevats de molt interès per la política (un 16% front el 8% de les dones). És a dir, ambdues formacions van recollir molts dels vots dels més implicats políticament i aquests implicats solen ser a la vegada homes, el que explicaria el perfil més masculinitzat d'aquests partits, i també el perfil més feminitzat del PSC, on es va produir el fenomen contrari.

Gràfic 4. Edat i record de vot en les eleccions al Parlament del 27S

El gràfic representa un diagrama de caixes on apareixen distribuïdes les edats de cada grup d'electors. Els claudàtors en color granat de la primera caixa ensenyen com s'ha d'interpretar aquesta distribució i, seguint el mateix exemple, la resta. Així, un 25% de les persones que varen votar el PP tenien entre 20 i 50 anys, el 25% següent entre 50 i 65, l'altre 25% entre 65 i 76, i el darrer 25% entre 76 i 85. La línia que travessa el gràfic de dalt a baix indica l'edat mitjana del conjunt de l'electorat, que se situa en els 49 anys.

Font: Sondeig Opinió Catalunya 2015, ICPS

Taula 3. Record de vot en les eleccions al Parlament del 27S per sexe, nivell d'estudis, situació laboral i classe social

	Sexe		Nivell d'estudis					Situació laboral					Classe social		
	Homes	Dones	Sense estudis	Primaris	Secundaris	FP	Superiors	Treballa	Jubilat o pensionista	Aturat	Estudiant	Treball domèstic no remunerat	Classe prof. directiva i trebs. no manuals	Propietaris	Trebs. manuals qualificats i no qualificats
PP	5,7	7,0	27,4	10,3	4,2	4,3	1,7	3,1	14,0		2,3	7,8	3,7	9,6	7,3
UDC	2,1	1,7		0,5	0,7	2,4	4,3	2,9	0,7		2,3	2,0	1,7	3,7	1,4
JxSí	30,8	28,2	4,8	23,6	28,1	36,2	37,0	29,7	32,9	20,8	29,5	25,5	37,0	34,1	21,2
PSC	7,6	11,3	16,1	15,9	6,3	8,7	7,0	7,9	12,7	9,4	2,3	13,7	8,4	3,7	12,3
CSQEP	8,4	5,0	4,8	4,6	9,0	5,3	7,4	7,7	5,5	6,6	4,5	5,9	6,5	6,7	7,1
C's	12,7	13,8	11,3	12,3	15,3	13,0	12,6	15,7	11,0	13,2	6,8	11,8	13,4	15,6	13,0
CUP	8,0	4,3	1,6	1,0	6,3	3,9	13,9	8,4	2,4	6,6	11,4		9,9	2,2	3,9
No va votar	22,8	26,8	32,3	30,3	27,4	24,2	15,7	23,0	19,5	40,6	36,4	31,4	17,9	23,7	31,5
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100,0	100,0	100,0
Nombre de casos	474	515	62	195	288	207	230	491	292	106	44	51	403	135	438

Percentatges de columna. No sumen 100 perquè s'hi ha exclòs el vot a altres formacions, en blanc i nul en presentar molts pocs casos.

Les dades han estat ponderades pel record de vot de les eleccions al Parlament de 2015.

La classificació de classe social s'ha construït a partir de la informació relativa al lloc que ocupen les persones entrevistades en el mercat de treball. Aquesta informació es recull sobre la seva feina actual o passada, o sobre la feina del o de la "cap de família" o "persona principal de la llar", en el cas dels entrevistats que no treballin i que tampoc no ho hagin fet amb anterioritat.

El grup dels **propietaris** inclou a agricultors, empresaris i autònoms. La **classe professional directiva** a directius, professionals i tècnics. Els **treballadors no manuals** són empleats d'oficina i comerç i administratius. Els **treballadors manuals qualificats** inclouen els de la indústria o la construcció. Els **treballadors manuals no qualificats**, a més de referir-se als de la indústria o la construcció, inclouen els treballadors dels serveis i els assalariats agraris.

Les **cel·les en blau** signifiquen que el nivell d'estudis, el sexe, la situació laboral i la classe social es troben sobrerrepresentats de forma estadísticament significativa quan es comparen amb el percentatge de vot que l'opció política corresponent ha obtingut sobre el cens. Les **cel·les rosades**, que es troben infrarrepresentats.

Font: Sondeig Opinió Catalunya 2015, ICPS

El nivell d'estudis, la situació laboral dels electors i la classe social a la que s'adscriuen en funció del lloc que ocupen en el mercat de treball també aporten pistes sobre les seves predisposicions polítiques (veure taula 3). A grans trets, les persones amb estudis superiors van votar més per JxSí i la CUP, mentre que els que no tenen estudis o van cursar tan sols estudis primaris van tendir a fer-ho pel PP. Quant a la situació laboral, les persones amb feina es troben sobrerrepresentades entre els votants de C's i la CUP; els jubilats i pensionistes entre els del PP i el PSC; i els aturats van optar més per abstenir-se. I pel que fa a la classe social, la classe professional directiva formada per directius, professionals i tècnics va recolzar més a JxSí i la CUP, mentre que els treballadors manuals de la indústria, la construcció i el serveis van preferir el PSC o no anar a votar en major grau, tot destacant la infrarrepresentació dels partits netament independentistes dins d'aquest col·lectiu.

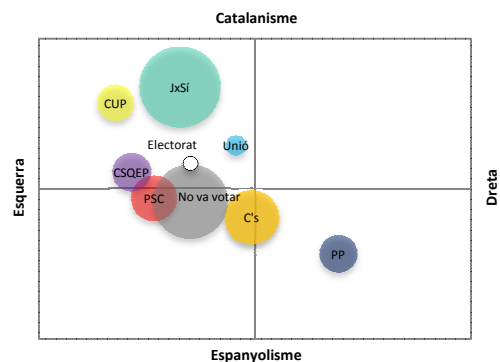
Unes eleccions polaritzades al voltant dels sentiments identitaris

No obstant això, els elements més importants a l'hora d'explicar el vot apunten a l'efecte de variables de tipus més aviat polític com són els posicionaments dels electors en l'eix esquerra-dreta i/o els seus sentiments d'adscripció a les identitats espanyola i catalana,³ ele-

ments que presos conjuntament constitueixen els paràmetres sobre els quals es desenvolupa la competència partidista a Catalunya (veure gràfic 5).

Amb tot, l'augment continuat des de l'any 2000 de la polarització política al voltant de l'eix identitari (veure gràfic 1) i el propi enfocament plebiscitari de les eleccions van propiciar el predomini d'aquesta dimensió sobre la conformada per l'oposició entre esquerra-dreta. De fet, el 75 per cent de les persones entrevistades en el Sondeig de l'ICPS van declarar que la principal motivació que guià el seu vot va ser la seva visió del que hauria de ser la relació de Catalunya amb Espanya, mentre que només el 19 per cent va prioritzar la distinció entre esquerra i dreta.

Gràfic 5. Posicionaments ideològics i identitaris dels electors en les eleccions al Parlament del 27S

La grandària dels cercles representa el pes electoral relatiu de cada partit en base al percentatge de vot sobre el cens assolit en les eleccions al Parlament de Catalunya de 2015. Font: elaboració pròpia a partir del Sondeig d'Opinió Catalunya 2015, ICPS

Tanmateix, dins de cada bloc identitari hi operaria la divisió entre esquerra i dreta. És a dir, existeix una primera divisió del vot en clau identitària i una subdivisió dins de cada bloc en clau esquerra-dreta, subdivisió especialment acusada en el bàndol dels partits contraris a la independència, ja que el vot a JxSí pre-

³ L'especificació d'un model logístic que inclou com a variable dependent el vot a partits independentistes o unionistes i com a variables independents el sexe, l'edat, la situació laboral i la classe social dels entrevistats indica un efecte estadísticament significatiu en el fet de ser estudiant i preferir el primer tipus de partits i de ser treballador manual i preferir-ne el segon. Tanmateix, aquests efectes desapareixen quan s'hi afegeixen les ubicacions ideològiques i les adscripcions identitàries.

senta un caràcter ideològicament molt transversal (veure taula 4).

Així, i pel que fa a la primera dimensió, el 45 per cent de les persones entrevistades es declara tant espanyola com catalana, repartint el seu vot sobretot entre C's (19%), PSC (16%) i l'abstenció (32%). Els grups on domina la identitat catalana (18%) i on aquesta és exclusiva (19%) envien el seu vot de forma majoritària cap a JxSí (50% i 80%) i en menor mesura cap a la CUP (13% i 11%). I pel que fa als grups on domina la identitat espanyola (6%) i on aquesta és exclusiva (9%) el vot es reparteix

entre C's (36% i 20%) i el PP (14% i 26%), alhora que els qui se senten únicament espanyols també tendeixen a abstenir-se més (40%).

D'altra banda, i en relació a la dimensió esquerra-dreta, el 50 per cent de les persones entrevistades es considera globalment d'esquerra, però mentre que els espais d'extrema esquerra i de centre-esquerra es troben dominats per la CUP (45%) i JxSí (43%) respectivament, en l'espai estrictament d'esquerra hi té lloc una forta competència entre JxSí, PSC, CUP i CSQEP.

Taula 4. Record de vot en les eleccions al Parlament del 27S per ubicació en l'eix esquerra-dreta i sentiment de pertinença respecte de Espanya i Catalunya

	Ubicació eix esquerra-dreta						Sentiment pertinença				
	Extrema esq.	Esq.	Centre esq.	Centre	Centre dret.	Dret.	UE	E>C	E=C	C>E	UC
PP		0,3		5,5	21,1	40,8	25,5	13,8	6,6	0,6	
UDC		1,3	1,2	4,2	8,8				2,5	1,1	2,1
JxSí	20,0	35,8	43,3	32,1	29,8	14,3	1,1	6,9	9,3	50,3	80,0
PSC		15,2	12,2	4,8		6,1	8,5	12,1	15,7	5,0	
CSQEP	5,0	13,5	4,9	1,8	1,8		3,2	1,7	9,3	6,7	2,1
C's	5,0	3,5	13,4	23,0	29,8	24,5	20,2	36,2	18,9	4,5	
CUP	45,0	12,3	4,9	1,2					3,0	13,4	11,1
No va votar	20,0	17,4	19,5	26,1	8,8	14,3	40,4	24,1	32,3	17,3	4,7
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Nombre de casos	20	310	164	165	57	49	94	58	439	179	190

Percentatges de columna. No sumen 100 perquè s'hi ha exclòs el vot a altres formacions, en blanc i nul en presentar molts pocs casos.

Les dades han estat ponderades pel record de vot de les eleccions al Parlament de 2015.

UE→ Únicament espanyol; E>C→ Més espanyol que català; E=C → Tant espanyol com català; C>E → Més català que espanyol; UC→ Únicament català.

Les **cel·les en blau** signifiquen que les categories ideològiques o identitàries es troben sobrerrepresentades de forma estadísticament significativa quan es comparen amb el percentatge de vot que l'opció política corresponent ha obtingut sobre el cens. Les **cel·les rosades**, que es troben infrarrepresentades.

Font: Sondeig Opinió Catalunya 2015, ICPS

Paral·lelament, la transversalitat ideològica de JxSí s'estén també cap al centre —on és l'opció més votada (32%) seguida de C's (23%)— i el centre-dreta —on la competència electoral amb el partit d'Inés Arrimades i els populars sembla més aferrissada (30%, 30% i 21%, respectivament)—, mentre que el vot a PP i C's és majoritari en la dreta (41% i 25%).

En definitiva, l'observació del gràfic 5 i la taula 4 permet concloure el desenvolupament durant aquestes eleccions del 27S d'una competència partidista polaritzada i a la vegada renyida. Polaritzada per la distància entre alguns dels seus actors (observi's la diagonal que separa la CUP del PP). I renyida per la concentració de forces en alguns dels espais ideològics i identitàris.

En aquest context, l'elector medià, el que separa ambdues dimensions en dues parts iguals, se situa en les coordenades que dibuixen el centre-esquerra i les identitats duals, complicant l'obtenció de majories àmplies que facilitin la presa d'acords i la governabilitat. Perquè si els partits independentistes aconseguen el gruix dels seus suports en-

tre l'electorat d'esquerra catalanista, els partits contraris a la independència, ideològicament més diversos entre sí, troben la seva força en una major penetració entre les identitats alhora espanyoles i catalanes, grup que ha vist reforçada la seva influència en les urnes amb la consolidació de C's en l'escena catalana.

Apèndix

Les dades de polarització del gràfic 1 procedeixen de l'adaptació de la mesura de polarització proposada per Hazan (1995, 1997: 18-19), i que en aquest cas s'han calculat per separat respecte de cadascun dels eixos de competència. Concretament, la versió de la mesura de polarització de Hazan utilitzada adopta la següent formulació,

$$\text{Polarització} = \sum_{i=1}^N p_i (x_i - \bar{x})^2$$

on N és el nombre de partits del sistema amb escons al Parlament, p_i és la proporció de vots obtinguda per cada partit, x_i el lloc que ocupa cada partit en les escala esquerra-dreta o espanyolista-catalanista a partir de la mitjana ideològica dels seus votants en cada escala, i $\bar{x}$ és la mitjana ideològica del sistema, corresponent a cadascun dels eixos, ponderada pel pes electoral de cada partit.

Les dades de l'escala esquerra-dreta provenen de la pregunta del Sondeig d'Opinió de l'ICPS que demana a les persones entrevistades que se situïn en una escala de 7 posicions on 1 representa la posició d'extrema esquerra i 7, la d'extrema dreta.

Les dades de l'escala identitària provenen de la pregunta del Sondeig d'Opinió de l'ICPS que demana a les persones entrevistades que se situïn en una escala de 5 posicions on 1 significa que se senten únicament espanyoles, 2 més espanyoles que catalanes, 3 tant espanyoles com catalanes, 4 més catalanes que espanyoles i 5 únicament catalanes.

Les escales esquerra-dreta i identitària han estat recodificades de 0 a 10 amb la finalitat d'homogeneïtzar-les.

Referències

Hazan, Reuven Y. 1995. "Centre Parties and Systemic Polarization. An Exploration of Recent Trends in Western Europe." *Journal of Theoretical Politics*, 7(4): 421-445.

Hazan, Reuven Y. 1997. *Centre Parties. Polarization and Competition in European Parliamentary Democracies*. Londres, Continuum.